

Ztráta kontroly

Předmětem tohoto článku je vyvážení a jeho zvládnutí či nezvládnutí, což je jeden z téměř “záhadných” aspektů bezpečného potápění. Regulace vyvážení nebývá snadná, zvláště pro začátečníky, ale občas nad ním mohou ztratit kontrolu i zkušení potápěči. Bohužel, nastane-li problém s vyvážením, může to znamenat i vážné nebezpečí.

1. POTÁPĚČ

Následující nehoda potkala před několika lety čtyřiařicetiletou certifikovanou potápěčku na otevřené vodě. Podle Zprávy DAN o dekompresních onemocněních, smrtelných nehodách při potápění a výzkumných potápěčských projektech (vydané v roce 2004, která vychází z dat shromážděných za rok 2002) získala tato potápěčka certifikaci sedm měsíců před nehodou. Do té doby absolvovala 15 ponorů.

Problémy začaly, když se potápěla s kolegou v hloubce 18 metrů. Kolega měl potíže se zátěžovým pásem a když mu tato potápěčka chtěla pomoci, vypadl jí z úst regulátor. Kolega se jí snažil pomoci, přitom se ale nezlepšovala ani jeho situace. Ztratil svůj zátěžový pás a musel vystoupit na hladinu. Cestou ztratil jednu ploutev a z popruhů se mu uvolnila lahev.

Není jasné, co se potom přesně událo, ale asi o 15 minut později byla tato potápěčka nalezena na dně s regulátorem mimo ústa. Byl to její poslední ponor. Neznáme rozsah zkušeností přeživšího kolegy, ani proč měl při tomto ponoru takové potíže. A také nevíme, co zapříčinilo, že zmíněná potápěčka ztratila svůj regulátor a nedokázala si jej znovu nasadit.

Vše však nasvědčuje tomu, že klíčovým problémem, kterým začala celá tragédie, byly kolegovy potíže se zátěžovým pásem. Jakmile se ztratí nebo upustí zátěžový pás, není možné v ponoru pokračovat. U potápěče bez pásu nastane pozitivní vyvážení, což dříve nebo později skončí výstupem na hladinu. Tato nehoda názorně dokazuje, že ztráta kontroly nad vyvážením znamená, že řešení jakýchkoliv jiných problémů je téměř nemožné.

Problémy se zátěžovými pásy mohou být velmi rozmanitého charakteru. První potíž spočívá v jednoduché skutečnosti, že když potápěč sestupuje dolů, jeho oblek se smršťuje a, pokud si neupraví pás, tak se tento uvolní. V některých případech se může pás otočit/posunout natolik, že se spona ocitne až na zádech. Dojde-li k tomu, je téměř nemožné provést nějakou úpravu délky nebo pás odhodit. Také se stává, že potápěč chce svůj pás upravit, ten mu vyklouzne a dojde ke ztrátě.

2. POTÁPĚČ

Zcela jiný problém nastává, když se zátěžový pás (nebo závaží) náhle a neúmyslně ztratí během ponoru. Může k tomu dojít proto, že potápěč během ponoru neprovedl pečlivě a včas úpravu délky pásu, ale také z důvodu nějaké závady na příslušné části výstroje.

Jako příklad můžeme uvést potápěče, který si koupil nový pás s kapsami a absolvoval s ním teprve druhý ponor. Po vynoření si všiml, že stehy na jedné z kapes byly rozpárané a kilové závaží se volně pohybovalo v tom, co zbylo z původní kapsy. Tentokrát unikl jen o vlásek. Kdyby k rozpárání došlo dříve a postupilo dále, mohla jej potkat vážná nehoda.

I když se snadno řekne, že potápěčův pás byl prostě závadný, přesto se nesmí přehlédnout skutečnost, že při pečlivé kontrole výstroje (tedy i tohoto nového pásu) před ponorem by potápěč zřejmě uvolněné stehy na kapse odhalil. Je samozřejmé, že nový zátěžový pás by měl vydržet více než dva ponory, ale přesto

bychom nikdy neměli automaticky předpokládat, že když je nějaká část výstroje nová, musí být naprosto v pořádku.

3. POTÁPĚČ

Další případ se týká potápěče, který měl na sobě vypůjčený zátěžový pás. Při vzestupu z hloubky asi 10 metrů tento potápěč zjistil, že nedokáže dostatečně silně kopat nohama. Než aby odhodil pás - a riskoval jeho ztrátu - raději použil automatickou hustilku, aby mu usnadnila výstup.

Takové příhody dokazují velmi rozšířený neduh mezi potápěči - ti se často starají o výstroj více než o svou bezpečnost. Je sice logické, že nikdo nechce přijít o kvalitní součást potápěčské výstroje, ale nesmí se zapomínat, že účel veškeré výstroje je jediný - udržet nás naživu. I když to někdy znamená přijít během ponoru o nějakou část výstroje, tak se nedá nic dělat, to k potápění prostě patří!

Dalším často zanedbávaným problémem je přetěžování. Když potáči nesou větší zátěž, než je zapotřebí, musí s sebou nést i více vzduchu v zařízení pro kompenzaci vyvážení (BCD). A když potápěč mění hloubku, zvětšuje se změna potřebná k vyvážení. Vezměme si jako příklad potápěče, který se přetížil přibližně o 1,5 kilogramu a vyrovnává to vzduchem potřebným pro vyvážení tohoto přetížení v hloubce při ponoru.

Když tento potápěč vystupuje, nadbytečný vzduch expanduje a způsobuje větší vznosnost, než by tomu bylo v případě, kdyby byl tento potápěč od počátku vyvážený správně. Když naopak sestupuje, vzduch se stlačuje a musí se přidat vzduchu více, aby nastalo neutrální vyvážení. Výsledkem je obtížnější ovládání vyvážení během celého ponoru a zvýšené nebezpečí celkové ztráty kontroly nad vyvážením a tedy celým ponorem.

Zátěžové pásy však nejsou jediným problémem při zvládnutí a kontrole vyvážení. Problémy s vyvážením mohou nastat i z důvodu selhání nebo špatné funkce zařízení pro kompenzaci vyvážení (BCD). Může to být způsobeno výrobní závadou, konstrukční chybou nebo nedostatečnou údržbou, jak dokazuje následující případ.

4. POTÁPĚČ

Tento pětatřicetiletý certifikovaný potápěč se zkušenostmi z více než 100 ponorů na otevřené vodě unikl doslova jen "o vlásek" nehodě při jednom cvičném ponoru, který byl součástí programu pro získání certifikace pro pokročilé potápění.

Ten den se jednalo o jeho druhý ponor a, když zmíněný potápěč zahájil výstup z hloubky 25 metrů, zjistil, že má nesprávně nastavené vyvážení. Když se pokusil nafouknout BCD pomocí automatické hustilky, vyrazily z otevřeného otvoru tohoto přístroje bubliny. V tom okamžiku se k němu přiblížil instruktor a v ruce držel sedlo pružinového ventilu a šroubový uzávěr od jeho BCD.

Kryt přepouštěcího ventilu se musel během ponoru uvolnit a vypadnout. Tento potápěč byl naštěstí schopen pokračovat ve výstupu a na břehu si své BCD řádně smontoval a opravil. Potápěči se často v duchu "tlučou do hlavy", jak se jim mohlo něco takového přihodit, ale ve skutečnosti se podobné věci stávají mnohem častěji, než si připouštíme. Jediným rozdílem mezi touto příhodou a smrtelnou nehodou potápěčky v 1. uvedeném případě bylo prostě štěstí, jenže na to se člověk spoléhat nemůže. Seznámením se s těmito příhodami a nehodami můžeme zdokonalit svou přípravu a užívat si skutečně bezpečné potápění.

O autorovi

Rick Layton je velmi zkušený potápěč a člen DAN.